

THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH ĐẨY MẠNH XÂY DỰNG CHÍNH QUYỀN ĐÔ THỊ THEO HƯỚNG HIỆU QUẢ, THIẾT THỰC

ThS. LÊ THỊ SÁU^(*)
CN. PHẠM NGỌC HÒA^(**)

Tóm tắt: Xây dựng chính quyền đô thị là nhiệm vụ trọng tâm của Thành phố Hồ Chí Minh trong năm 2021. Tuy nhiên, trong quá trình tổ chức chính quyền đô thị cũng phát sinh nhiều khó khăn, bất cập. Bài viết phân tích những kết quả đạt được trong xây dựng chính quyền đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh và đề xuất giải pháp nhằm hoàn thiện chính quyền đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh trong thời gian tới.

Từ khóa: chính quyền đô thị; Thành phố Hồ Chí Minh; thể chế quản lý

1. Xây dựng chính quyền đô thị - Bước đột phá trong thể chế quản lý

Thành phố Hồ Chí Minh là đô thị lớn nhất nước ta, trung tâm kinh tế, văn hóa và khoa học kỹ thuật quan trọng của cả nước, là bản lề nối liền các tỉnh miền Tây Nam Bộ và miền Đông Nam Bộ. Đây là đầu mối giao thông, vừa có cảng biển, sân bay quốc tế, vừa có hệ thống giao thông kết nối thông suốt các tỉnh trong vùng. Thành phố Hồ Chí Minh là đô thị lớn, loại đặc biệt, nhưng việc quy định về tổ chức bộ máy, chế độ, chính sách, biên chế, chức năng, quyền hạn... vẫn chưa có sự khác biệt so với các tỉnh, thành phố khác. Điều này đã làm phát sinh nhiều khó khăn, trở ngại trong việc nâng cao hiệu lực, hiệu quả hoạt động của chính quyền và phát huy tiềm năng, sức mạnh của Thành phố.

Sự phát triển mạnh mẽ của Thành phố đã và đang đặt ra nhiều thách thức cho việc đổi mới cơ chế tổ chức, hoạt động của chính quyền đô thị, nhất là những thách thức về phát triển kinh tế, ô nhiễm môi trường, ùn tắc giao thông, tệ nạn xã hội. Vì vậy, việc xây dựng cơ chế quản lý hành chính hiệu quả, bảo đảm phù hợp với mô hình chính quyền địa phương ở đô thị đặc biệt như Thành phố Hồ Chí Minh là yêu cầu bức thiết hiện nay. Bởi vì, Thành phố Hồ Chí Minh đã và đang là một “megacity” của cả châu Á. Điều mà “siêu đô thị” này cần có là một cơ chế riêng để phát huy sức mạnh sẵn có, nghĩa là một hành lang đủ lớn để tăng tốc thật sự⁽¹⁾. Tuy còn nhiều khó khăn, nhưng khi mô hình chính quyền đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh được xây dựng thành công sẽ là bước đột phá trong đổi mới thể chế quản lý, tạo hình mẫu cho cả nước.

Trong bối cảnh cả hệ thống chính trị quyết tâm thực hiện Nghị quyết số 18-NQ/TW ngày 25/10/2017 của Hội nghị lần thứ sáu Ban Trung ương Đảng khóa XII *Một số vấn đề*

^(*)Học viện Cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh

^(**)Liên hiệp các Hội Khoa học và Kỹ thuật Đồng Tháp

về tiếp tục đổi mới, sắp xếp tổ chức bộ máy của hệ thống chính trị tinh gọn, hiệu lực, hiệu quả, Quốc hội đã ban hành Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Tổ chức Chính phủ và Luật Tổ chức chính quyền địa phương năm 2019, trong đó quyết định một số đề án thí điểm chính quyền đô thị ở những địa phương phù hợp với đặc điểm và yêu cầu quản lý của từng đô thị. Đồng thời, Quốc hội ban hành 03 nghị quyết quy định về tổ chức chính quyền đô thị tại 03 thành phố lớn (gồm Hà Nội, Đà Nẵng và Thành phố Hồ Chí Minh), trong đó, thực hiện thí điểm đối với Hà Nội, Đà Nẵng và tổ chức triển khai thực hiện tại Thành phố Hồ Chí Minh. Cùng với đó, Chính phủ đã ban hành 03 nghị định quy định chi tiết và biện pháp thi hành 03 nghị quyết của Quốc hội về tổ chức chính quyền đô thị tại các thành phố trên. Tuy nhiên, tổ chức chính quyền đô thị tại 03 thành phố này không phải là một mô hình rập khuôn, đồng nhất, mà có sự khác biệt nhất định, xuất phát từ đặc trưng địa lý, chính trị, kinh tế - xã hội của từng thành phố.

Đối với Thành phố Hồ Chí Minh, Chính phủ đã ban hành Nghị định số 33/2021/NĐ-CP ngày 29/3/2021 quy định chi tiết và biện pháp thi hành Nghị quyết số 131/2020/QH14 ngày 16/11/2020 của Quốc hội về tổ chức chính quyền đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh. Trong đó, phải bảo đảm nâng cao năng lực, hiệu quả trong hoạt động quản lý của chính quyền đô thị, phù hợp với tính chất, đặc điểm của đô thị, đáp ứng sự thống nhất và liên thông trên địa bàn về quy hoạch đô thị, về ngành, lĩnh vực, kết cấu hạ tầng và đời sống dân cư. Điểm then chốt trong Nghị quyết số 131/2020/QH14 của Quốc hội, Nghị định số 33/2021/NĐ-CP của Chính phủ là tạo ra nhiều động lực và cơ hội phát triển Thành phố, đó là quyền đại diện, quyền dân chủ và quyền được tiếp nhận thông tin của người dân phải được đảm bảo và duy trì; bộ máy, cơ cấu tổ

chức của các quận, phường được tinh gọn, hoạt động hiệu lực, hiệu quả; cơ quan hành chính ở quận, phường tích cực, chủ động điều hành, quyết định nhanh chóng những vấn đề cấp bách của địa phương; góp phần cải cách hành chính, giảm bớt trình tự, thủ tục trong chỉ đạo, điều hành và giảm thời gian giải quyết công việc.

Từ nhiệm kỳ 2021 - 2026, ở Thành phố Hồ Chí Minh, không tổ chức Hội đồng nhân dân quận, phường tại 16 quận và 249 phường. Chính quyền địa phương ở phường, quận chỉ còn Ủy ban nhân dân. Điều này đã góp phần tinh gọn bộ máy, tiết kiệm ngân sách, khắc phục trùng lặp về chức năng, nhiệm vụ của các cơ quan, bảo đảm tính thống nhất, xuyên suốt, nâng cao hiệu lực, hiệu quả bộ máy hành chính nhà nước. Qua đó có thể thấy, Thành phố Hồ Chí Minh tổ chức triển khai các cơ chế, chính sách theo Nghị quyết số 54/2017/QH14 ngày 24/11/2017 của Quốc hội về thí điểm cơ chế, chính sách đặc thù phát triển Thành phố Hồ Chí Minh, Nghị quyết số 131/2020/QH14 của Quốc hội và Nghị định số 33/2021/NĐ-CP của Chính phủ sẽ tạo điều kiện cho Thành phố xây dựng mô hình tổ chức quản lý gọn nhẹ, linh hoạt, cởi mở, phù hợp với đặc thù quản lý đô thị.

Nhằm triển khai các văn bản của Quốc hội, Chính phủ có chất lượng, tạo sự đồng thuận của xã hội, Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh đã thành lập Ban Chỉ đạo và Tổ Công tác triển khai thực hiện Nghị quyết 131/2020/QH14 và các văn bản liên quan, bảo đảm người đứng đầu của cơ quan, đơn vị nắm vững những nội dung cơ bản và thực hiện đúng Nghị quyết, phù hợp với tình hình và điều kiện thực tế tại địa phương, đơn vị. Đồng thời, ban hành các văn bản quy định, hướng dẫn chi tiết để triển khai các nội dung thực hiện tổ chức chính quyền đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh theo Nghị quyết số 131/2020/QH14 và Nghị định số 33/2021/NĐ-CP; phân cấp, ủy quyền cụ thể

cho chính quyền địa phương ở quận, huyện, thành phố thuộc Thành phố Hồ Chí Minh phù hợp với tổ chức chính quyền đô thị và khả năng thực tiễn của từng địa phương. Cùng với đó là sắp xếp đội ngũ cán bộ, công chức quận, phường theo quy định của cơ quan có thẩm quyền; giải quyết chế độ, chính sách đối với cán bộ, công chức theo quy định của pháp luật. Xây dựng đội ngũ cán bộ, công chức trong bộ máy chính quyền đô thị theo hướng chuyên nghiệp, hiện đại, có năng lực chuyên môn cao, kỹ năng thực thi công vụ và đạo đức công vụ.

Tính đến hết tháng 7/2021, Thành phố đã bố trí công tác khác, tinh giản biên chế, giải quyết chính sách cho 50 cán bộ Hội đồng nhân dân chuyên trách cấp quận và 240 cán bộ Hội đồng nhân dân cấp phường. Trong nhiệm kỳ 2021 - 2026, ngân sách thành phố sẽ tiết kiệm gần 1.200 tỷ đồng, tương ứng với 665 đại biểu Hội đồng nhân dân quận và 6.159 đại biểu Hội đồng nhân dân phường; đồng thời, tinh giản 588 biên chế là đại biểu chuyên trách Hội đồng nhân dân quận và phường⁽²⁾. Đối với thành phố Thủ Đức, sau khi Nghị quyết số 1111/NQ-UBTVQH14 ngày 09/10/2020 của Ủy ban Thường vụ Quốc hội được ban hành, ngày 23/01/2021 thành phố Thủ Đức được thành lập. Đến nay, bộ máy chính quyền của thành phố Thủ Đức đã đi vào hoạt động và vận hành hiệu quả, bảo đảm giải quyết liên tục các hồ sơ, thủ tục hành chính cho người dân, doanh nghiệp.

Tuy nhiên, trong quá trình tổ chức chính quyền đô thị cũng phát sinh nhiều bất cập, cần kịp thời giải quyết. Chẳng hạn, đơn vị hành chính mới có quy mô lớn về dân số, diện tích dẫn tới khó khăn cho công tác quản lý. Việc sắp xếp cán bộ, công chức dôi dư còn gặp nhiều khó khăn do ảnh hưởng đến tâm lý cán bộ, công chức, đồng thời phát sinh khối lượng công việc rất lớn về xử lý tài sản, trụ sở dư thừa và gia

tăng thủ tục giấy tờ sau khi sáp nhập đơn vị hành chính. Một bộ phận cán bộ, công chức, viên chức vẫn còn tư tưởng trông chờ, ỷ lại, chưa mạnh dạn đổi mới sáng tạo, đột phá trong giải quyết công việc, thái độ phục vụ nhân dân ở một số nơi còn chưa tốt, gây bức xúc trong dư luận.

2. Một số giải pháp nhằm đẩy mạnh triển khai chính quyền đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh hiện nay

Thứ nhất, Trung ương cần phân cấp mạnh hơn nữa về thẩm quyền ban hành văn bản quy phạm pháp luật cho Thành phố, nhằm triển khai hiệu quả chính sách và pháp luật của Nhà nước trên địa bàn; bảo đảm lợi ích chính đáng của cộng đồng dân cư địa phương, nhất là ban hành nghị định thay thế Nghị định số 93/2001/NĐ-CP ngày 12/12/2021 của Chính phủ về phân cấp quản lý một số lĩnh vực cho Thành phố Hồ Chí Minh. Mặt khác, Chính phủ cần phân cấp, ủy quyền cho Thành phố được quy định một số khoản thu, khoản chi, phí là lệ phí phù hợp với điều kiện kinh tế, văn hóa - xã hội của địa phương, nhất là tăng tỷ lệ điều tiết cho ngân sách địa phương. Thành phố Hồ Chí Minh được quyền quyết định bộ máy giúp việc và các cơ quan chuyên môn, được tự chủ trong xác định biên chế, cách thức tuyển chọn, bố trí công việc và chế độ đãi ngộ. Trung ương cần giao biên chế theo quy mô dân số và tính chất đa dạng, phức tạp của Thành phố, điều chỉnh khu biên chế giao cho các quận, huyện phù hợp với đặc thù và tình hình phát triển của Thành phố.

Thứ hai, Thành phố Hồ Chí Minh tiếp tục rà soát, ban hành các văn bản quy định, hướng dẫn chi tiết; phân cấp, ủy quyền cụ thể cho chính quyền địa phương ở quận, huyện và thành phố Thủ Đức phù hợp với tổ chức chính quyền đô thị và khả năng thực tiễn của từng địa phương; thực hiện sắp xếp đội ngũ cán bộ, công chức quận, phường; giải quyết chế độ, chính sách đối

Thành phố Hồ Chí Minh - đầu tàu kinh tế, trung tâm phát triển lớn nhất của cả nước

Ảnh: Thanh Vũ - TTXVN

với cán bộ, công chức theo quy định. Đồng thời, bảo đảm sự chỉ đạo và quản lý tập trung, thống nhất của Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh theo ngành, lĩnh vực và địa bàn. Đổi mới tổ chức, hoạt động của Ủy ban nhân dân quận, phường đúng với chức năng là các cơ quan hành chính nhà nước, gắn với tiến trình xây dựng chính quyền điện tử, xây dựng đô thị thông minh, cải cách hành chính, nâng cao chất lượng phục vụ đối với người dân và doanh nghiệp, thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội bền vững, hướng tới kinh tế tri thức, kinh tế số.

Thứ ba, các cơ quan, đơn vị trên địa bàn Thành phố cần tập trung rà soát và thực hiện có hiệu quả các chính sách của Trung ương và Thành phố đã ban hành. Tiếp tục tham mưu cho Thành phố ban hành các chính sách mới, phù hợp với đặc điểm tình hình của từng địa phương; cùng tháo gỡ khó khăn, hỗ trợ doanh nghiệp, người dân một cách kịp thời, đúng đối tượng và phù hợp, nhằm giảm suy thoái về kinh tế, khôi

phục đà tăng trưởng. Đồng thời, tập trung nguồn lực (bao gồm nhân lực, tài lực, vật lực) để sử dụng hiệu quả cơ chế Nghị quyết số 54/2017/QH14 của Quốc hội và thực hiện có hiệu quả nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội.

Thứ tư, phát huy vai trò, trách nhiệm của Chủ tịch Ủy ban nhân dân các quận, huyện và thành phố Thủ Đức trong xây dựng chính quyền đô thị. Thực hiện cấu trúc lại các cơ quan chuyên môn thuộc chính quyền Thành phố, bảo đảm tăng cường vai trò tham mưu, tổng hợp của các cơ quan chuyên môn, chú trọng sắp xếp theo hướng gọn nhẹ, quản lý đa ngành, giảm đầu mối, hạn chế cấp trung gian, mỗi nhiệm vụ chỉ có một cơ quan chủ trì thực hiện và chịu trách nhiệm chính. Xây dựng cơ chế phối hợp giữa các sở, ngành chuyên môn với nhau, chú trọng đến khâu tổ chức thực hiện các nhiệm vụ; phân công rõ người, rõ việc và thời gian hoàn thành các nhiệm vụ. Từng cơ quan, đơn vị phải chủ động xây dựng chương trình hợp định kỳ

hàng tháng, hàng quý đối với những vấn đề lớn, quan trọng mà Thành phố đã chỉ đạo, nhất là các công việc có thời hạn liên quan đến tổ chức chính quyền đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh.

Thứ năm, tập trung triển khai quyết liệt, hiệu quả Nghị quyết số 02/NQ-CP ngày 01/01/2021 của Chính phủ về tiếp tục thực hiện những nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu cải thiện môi trường kinh doanh, nâng cao năng lực cạnh tranh quốc gia năm 2021; xây dựng các chiến lược, kế hoạch cụ thể, phù hợp điều kiện “bình thường mới” trong từng lĩnh vực kinh tế, văn hóa, xã hội, quốc phòng, an ninh, xây dựng hệ thống chính trị... Hỗ trợ tích cực cho doanh nghiệp phục hồi hoạt động sản xuất, kinh doanh; chủ động, hướng dẫn kịp thời các địa phương thực hiện đầy đủ chức năng, nhiệm vụ của chính quyền đô thị; sắp xếp lại khu phố, áp trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh

Thứ sáu, tiếp tục nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức để đáp ứng yêu cầu trong giai đoạn mới. Tổ chức đào tạo, bồi dưỡng về chuyên môn, nghiệp vụ, kỹ năng nhằm nâng cao hơn nữa chất lượng phục vụ nhân dân. Ngoài công tác đào tạo, bồi dưỡng về kiến thức, nghiệp vụ chuyên ngành, ngoại ngữ, tin học cần chú trọng đến việc bồi dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức, ý thức trách nhiệm, ý thức phục vụ nhân dân, doanh nghiệp cho hệ thống chính quyền đô thị của Thành phố. Đồng thời, xây dựng các cơ chế, chính sách để tạo động lực cho cán bộ, công chức, viên chức thi đua sáng tạo, phát huy sở trường, phục vụ cho sự phát triển của Thành phố và phụng sự nhân dân.

Thứ bảy, tập trung thực hiện có hiệu quả Đề án xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh trở thành đô thị thông minh và Chương trình chuyển đổi số của Thành phố. Đồng thời, tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin nhằm tạo sự chuyển biến mạnh mẽ

cho sự phát triển nhanh và bền vững của Thành phố. Tiếp tục đẩy mạnh công tác cải cách thủ tục hành chính; phòng chống tham nhũng, thực hành tiết kiệm, chống lãng phí gắn với trách nhiệm nêu gương của người đứng đầu; tăng cường thực hiện thanh tra công vụ, kiểm soát các đầu mối công việc trong nội bộ cơ quan chuyên môn thành phố, Ủy ban nhân dân các cấp. Mặt khác, tăng cường bảo đảm an sinh xã hội và phúc lợi xã hội, chăm lo đời sống nhân dân, góp phần xây dựng Thành phố Hồ Chí Minh trở thành “Thành phố văn minh, hiện đại, nghĩa tình”, “Thành phố đáng sống” □

(1) Nhiên Anh, *Ngân sách cho TP. Hồ Chí Minh - Vấn đề là không phải bao nhiêu phần trăm*, báo Tuổi trẻ cuối tuần, ngày 7/11/2021, tr. 12

(2) Phan Anh, *TP. Hồ Chí Minh chính thức thực hiện chính quyền đô thị*, <https://nld.com.vn/>, ngày 01/7/2021